

ואתחז תרגום

עיונים בתרגום אונקלוס

גיליון מס' 59

מיכאל שלום הלוי דינר

פרשת מקץ

פמ"א פל"ו. והיה האכל לפקדון לארץ. עי' רמב"ן להלן (פסוק מ"ז) שהיו שומרים את האוכל בקרקע. ואולי לפי"ד 'לארץ' היינו ששמרו בתוך הארץ. וכן מבואר בתרגום יונתן שתרגם גניז במערתא דארעא. אולם אונקלוס תרגם גניז לעמא דארעא כלומר לאנשי הארץ ולא בתוך הארץ. וכן ברש"י מבואר בהתרגום.

פמ"א פמ"ד. ובלעדיך לא ירים איש את ידו ואת רגלו. ת"א ית ידיה למיחד זיין וית רגליה למרכב על סוסיא. דהיינו שלא ירים איש את ידו לאחוז בלי זיין ואת רגלו לרכוב על סוס. וצ"ב מדוע צריך רשות לרכוב על סוס. וכנראה ר"ל בלי זיין למלחמה וכן סוסי מלחמה.

פמ"א פמ"ה. כהן אן. עי' רש"י להלן (פמ"ז פכ"ב) שבכל מקום 'כהן' בתורה הוא לשון משרת (כגון והוא כהן לקל עליון, וכן הכהנים במשכן וכהני עבודה זרה), חוץ מכהן און וכהן מדין שזהו לשון גדולה. וכן נראה בתרגום אונקלוס שכאן תירגם 'רבא' דאון ולא תירגם כמו בכ"מ 'משרת', ופירושו שהיה כומר לע"ז כן פירש דבריו הרמב"ן. אולם הרמב"ן עצמו פי' כאן לשון משרת. ויונתן וירושלמי תירגמו רבא בטניס, וזהו שם העיר 'פיתום' כמו שתירגמו פתם (שמות א יא) טניס.

פמ"א פ"ה. וישן ויחלם שנית. ת"א ודמוך. יל"ע מדוע לא תירגם כמו בכ"מ לשון שינה. (עי' לעיל כח טז עה"פ ויקץ יעקב משנתו דתירגם משינתיה וכן לעיל לא מ). וי"ל שכאן ר"ל שהלך מרצונו לישון ולא נבהל מהחלום הראשון, וההולך לישון נקרא דמיק. (וכן מה דאיתא בירושלמי מאן דדמיק בריש שתא דמיק מזליה היינו כשהולך לישון מדעתו).

פמ"א פ"ט. את חטאי אני מזכיר היום. ת"א ית סרחני. הנה בפסוק כתוב חטאי לשון רבים וכ"ה במדרש רבה שני חטאים יש בידי אחת שלא עשיתי טובה ליוסף ואחת שראיתיך מצטער על פתרון חלומך ולא גיליתי לך את יוסף. ואונקלוס תירגם לשון יחיד (מדלא תירגם סורחני עם ו"ו) וכנראה לפי שהתורה לא פירטה אלא חטא אחד.

פמ"א פכ"ט. הנה שבע שנים באות שבע גדול וגו'. ת"א הא שבע שניא אתין סבען וכו'. בפסוק הקודם עה"כ אשר האלוקים עושה הראה את פרעה תירגם אונקלוס עושה דעתיד למיעבד לשון עתיד, כי עדיין אינו עושה, ואילו כאן עה"כ שבע שנים באות תירגם אתין לשון הווה, משמע שהם כבר באות מעכשיו.

פמ"א פל"ב. כי נכון הדבר מעם האלקים. ת"א ארי תקין פתגמא. אולם רש"י פירש מזומן. וצ"ב לתרגום מה ר"ל בזה שזה נכון לפניו הרי ברור שאם אינו נכון לא היה עושה.

פמ"א פמ"ז. **ותעש הארץ בשבע שני השובע לקמצים.** ת"א ובנשו דיירי ארעא וכו'. שינה אונקלוס מפשוטו של מקרא שהפסוק בא לומר שאכן היה שנות שובע, וכך פירשו **האברבנאל** ועוד, ותירגם שהפסוק מדבר על אנשי הארץ שאספו את כל השובע. **ויונתן תירגם** ואצלחת ארעא דכל תובלא עבד מלי תרין קומצין, שהארץ הצליחה להוציא יבול כפול שנים. וכתב ע"ז רש"י שלאונקלוס אין הלשון נעקר מלשון עשיה, ר"ל שהתרגום פירש את הענין אבל אין מקרא יוצא מידי פשוטו, כן ביאר **המהר"ל בגור אריה**. אבל **בנחלת יעקב** כתב **שרש"י** נחלק על אונקלוס. והאברבנאל הקשה מדוע הוצרכה התורה לחזור ע"ז בפסוק הבא ויקבוץ את כל אוכל שבע שנים וגו', וי"ל שהפסוק הבא הולך על יוסף.

שם. **לקמצים.** רש"י פי' קומץ על קומץ. ובתרגום כתב לאוצרין, וביאר **הרמב"ן** שנעשו לאוצרות

בקרקע. **ולתרגום יונתן** לקמצים היינו מלא שני קומצין.

פמ"ב פל"ו. **יוסף איננו ושמעון איננו.** ת"א יוסף ליתוהי ושמעון לא הוה הכא. חילק בין יוסף לשמעון, משום שסבור שיוסף מת, כן כתב **הנתינה לגר**.

פי"ג פי"ח. **ולקחת אתנו לעבדים.** ולמקני יתנא לעבדין. מזה שכתב 'ולמקני' מבואר שהיו רוצים לקנותם לעבדים בדין כיבוש מלחמה ולא רק לשעבדם בעל כרחם לעבדים שאל"כ היה מתרגם ולשעבדא יתנא לעבדים.

לע"נ הרב יהודה אריה בן הרב פנחס הלוי ז"ל
נלב"ע יט' כסלו תשע"ט

להערות, הוספות ותרומות, ולקבלת הגיליון במייל ניתן לפנות בכתובת
vt0533180131@gmail.com